

Ez pedig nagy baj. A klasszikus Hellász, a hol Messzene gabnájáról, Arkádia nyájairól, Attika az olajtermelésről, Hymettus mézéről, Thezsália lovairól volt híres, ma nem paradicsom többé, kietlen kopárság bántja a szemet; az állattenyésztés hanyatlásával, s a buja növényi élettel tovatűnt az ősi nagy nemzet fenséges jellemének még halvány utósugara is.

Az országos gazdasági kongresszus a baj okát átlátta, midőn az évről-évre fejezetőbb alakban jelentkező külföldi konkurrenciával szemben való megállhatás, sőt a létezhetősé szempontjából ki mondta, hogy:

„Minden magyar gazdának úgy saját, mint az ország érdekében, kötelességeben áll oda törekedni, hogy gazdaságában a gabnatermelés és állattenyésztés közt, büntetlenül huzamos ideig nem mellőzhető helyes arányt, fokozatosan bár, de lehető gyorsra beállítsa, a gabona termelés rovására tetemesen megcsökkent állattenyésztést felkarolja s e végből gazdasági területének legalább is 50 százötöljárt (ide értve a kaszálókat, a szalás- és gumós takarmány-termő tereket, a mesterséges és természetes legelőket) takarmánytermelésre fordítsa.“

Rázzuk fel magunkat mi is tespedt nyugalmunkból, kövessük a kijelölt utat s a jutalom nem fog elmaradni.

Magyarország par excellence mezőgazdaságra volt hivatott, a mit annyira érzett is, hogy az ipart csupán az idegenek üzték, a magyar szegyenletes foglalkozást látott benne, úgy tekintette, mint a kereskedést: csupán önző kalmárságnak. Ma már oda jutottunk e tekintetben is, hogy valamennyi iparághoz tartozó kellékeinket jeles képzettségű magyar iparosoktól szereshetjük be. Nagyon ugrani egyik szélsőségből a másikba, nyaktörő merészség lehetne s ilyen ugrás volna, ha mellőzve és elhanyagolva gazdasági érdekeinket és javainkat — török szakad — nagy iparos nemzetet akarunk válni. A metamorphosinak átmenetes kell, hogy legyen különben korcsosulásra vezet.

Medium tenere beati! Középut vezet biztosan a célhoz.

Törekednünk kell, hogy egyfelől a mezőgazdaságot emeljük a mai fejlettség niveaujára, másfelől a már meglevő, kezdetleges ugyan, de a természetes fejlődés által, a mutatkozott előnyöknél fogva lassanként létrejött iparágakat fejlesszük annyira, hogy magunkból lássuk el magunkat s ne kelljen külföldről szerezni vissza a saját nyers terményeinkből előállított iparcikkeket. De mikor olesőbban jobbat kapunk onnan! Ez a léptenyomom hangzó ellenvetés. Várhatunk-e pontosságot, izlést és olcsóságot, — ha éppen magunk foszt-

juk meg az iparost a versenyképesség elérhetőségétől. Verseny nélkül dolgozik, hogy éljen, dolgozik, hogy lehető gyorsan elkészüljön munkájával, mert szükségére van a pénzre. Az már nem az ő dolga, hogy a kabát varrása első felvevőnél fölfejlék, a becsukott ablakokon befútyól a szél, a szék — mihelyt ráültél — felmondja a szolgálatot, s az új cipő oldalába a talp körülvágásakor beleszaladt a kés. Nem csak ő a hibás, hanem a közönség is, mert a ki teheti, hozat idegfontól.

Vannak azonban erőteljes specialis ipar termékeink, ezeket terjeszteni, keresetté tenni s velük elismerést és hasznót szerezni csupán tőlünk függ. A figyelem irányunkban már fel van kelve, a közlekedés fejlettsége közel hozott az ország többi, — eddig oly távoleső — részeihez.

Nehány nap mulva ipar- és kereskedelmi miniszter Bar Kémény Gábor ur ógyméltóságát körünkben tisztelheti lesz szerencsénk. Mutassuk meg, hogy minnk van mit kell legelőbb gondosabb ápolás alá venni. — Személyes surlódások s léha torzalkodás helyett munkáljunk már valahára egyetértve a saját előmenetelünkre. A meghasonlást a végpusztulás követi.

- Gy. -

I z m a i l b a s a, kiről vasárnapi táviratok már azt jelentették, hogy lemondott és Brüsszába vagy Konstantinápolyba készülökötözni, az utolsó pillanatban még nehézségeket támaszt s úgy látszik, alkudozik, hogy lehetőleg drágán adja el trónját. Hogy e halogatás nem menti őt meg többé, az ránt sehol sem uralkodik kétség s az a hír, hogy a szultán támogatja a khedivét, „mert nem akar praecedent alkotni a fizetésképtelen uralkodók ellen“, elengedő cáfolatot talál abban, hogy Anglia és Franciaország most már formaszert, hivatalosan fölléptek követelésekkel melyhez az összes hatalmak csatlakoztak: ily lépést pedig az európai kabinetek bizonyonnyal nem tesznek, mielőtt a porta magatartása felől nem biztosítják magukat. Az ügyek állásáról ugyanis hiteles forrásból jelentik:

M o n a r c h i á n k c s a t l a k o z á s á r ó l ezzel fejegetzőleg jelentik Bécsből: Az osztrák-magyar kabinetnek az egyiptomi kérdésben kibocsátott jegyzéke mindenek előtt utal arra, hogy Ausztria-Magyarország már tavaly tudatta a khedivével, monarchiának szoros figyelemmel kíséri az egyiptomi eseményeket s az ottani osztrák-magyar alattvalók érdekeit, valamint az állami érdekeket meg fogja óvni. A khedive eljárása a szerződési jogok mellőzése s ugyszólván megszegése már akkor a fennálló egyezményekre ütközöknek nyilvánított s e tekintetben ünnepléses óvás tétetet. A khedive további lépései, a nemzetközi szerződés ismételt megszegése s az osztrák-magyar alattvalók érdekeinek károsítása arra indították Ausztria-Magyarországot, hogy a szerződésnek még régebben történt megsértése miatt újból tiltakozzék most pedig arra indítják, hogy csatlakozzék az angol francia kormányok kivánságához a khedive le-

mondását illetőleg, miért is az Egyiptomban levő osztrák-magyar ügynök megfelelő utasításokkal látattatott el.“

P á r i s b a n a nap eseménye még mindig Napoleon herceg halála, s a bonapartisták erőlködése, hogy pártjukat összetartsák. A bonapartista közönlönyök állhatatosan erősítetik, hogy a császárság eszméje fenmarad, a köztársaságiak pedig meglehetősen nyugalommal bizonyítgatják, hogy a bonapartizmusnak vége, s egyszerűen napirendre térnek fölötte, mint a képviselőházban, hol Blanchère az ülés elhalasztását indítványozta, mire Gambetta kissé szárazan azt felelte; „Ha önöket győzteset érte, az kétségkívül csak magántermészetű s önkök egyszerűen elmaradhatnak az ülésből, mint tette Mackan, ki levélben kért tőlem engedélyt. A háznak nincs oka, hogy hivatalosan csatlakozzék az önkök gyűléséhez és megszakítsa munkáját. — A köztársaságiak most a Párisba való visszatérés iránt beterjesztett törvényjavasltnak szentelik figyelmüket. A visszatérés novemberben fog megtörténni.

A magyar nyelv kötelező népis kolai oktatására vonatkozó törvény végrehajtásának előkészítéséről a következő adatokat közli a „P. Napló“:

A közoktatásiügyi miniszterium kebelében nagy buzgalommal folynak a munkálatok a magyar nyelv tanítása tárgyában alkotott törvény végrehajtásának előkészítése és biztosítása céljából. A miniszterium, mint értesülünk, kettős irányban folytatja működését, mindenek előtt az idegen ajku hitfelekezetek azon netalan kifogásait igyekszik tárgyalanokká tenni, hogy nincs megfelelő s célszerű tankönyv, melyet a magyarnyelv tanítására a népisoklónban használni lehetne. A közoktatási kormány a hiány pótlásáról már gondoskodott s pár hóval ezelőtt Groo felvidéki tanfelügyelőt, a népisoklai szükségleteknek megfelelő s a legujabb paedagogiai elméletek színvonalán álló tót magyar nyelvtan készítésével bízta meg Ugyanekor a brasói tanfelügyelő hasonló román-magyar népisoklai nyelvtan készítésére hivatott fel. A felhívottak elfogadták a megbízást, s mint értesülünk, már teljesen elkészítették a munkát. Az illető nyelvtan nyomtatás alatt vannak s még a nyár folyamán meg fognak jelenni, úgy hogy e nyelvtanok már a jövő tanév elején használhatók lesznek a népisoklakban.

Hogy egyes tanítók azon ürügyvel ne élhesse nek, hogy a nyelvtan megjelenéséről nem voltak értesítve, s így ezt nem is használhatták, — a miniszterium minden egyes néptanítónak ama nyelvtanból, melyre a helyi viszonyok folytán szükségére van, még a tanév kezdete előtt egy-egy ingyen példányt fog küldeni. Ekképen minden tanító értesítve lesz a szükséges nyelvtan megjelenéséről s így a törvény értelmében a magyar nyelv tanítását már a jövő 1879/80. tanév elején megkezdheti.

Ugyane tevékenységgel karöltve a közoktatási miniszterium népoktatási szakosztálya Gónczy Pál min. tanácsos buzgó vezetése alatt a legnagyobb szorgalommal fáradozik a tanítóknak, s tanfelügyelőknél adandó igen részletes s minden osztályra kiterjedő utasítások befejeztén. E munka is kész már, s mint értesülünk, a jövő hó folyamában nyomtatásban is megjelenik E munkálatok

2 szám Erdélyi szabadító sereg parancsnoka. Hivatalból

Váradí százados urnak.

Október 21. 1852.

Vettem második levelét, átérttetem a hiányt, küldtem pénzt; a fátum az oka, hogy legovatossabbnak hitt biztosom is fennakad, késik. De hiszen előd megkapta a pénzt és M. ezredes ur által nyert kiegészítő megbízatásában ovatosan eljárni fontos feladatul ismerendi.

Továbbá meggyezem, engemet annak ajánlatával, minő utakat tegyek, szívesen kiméljen meg, mert előre kiszabott utakon nem fogok járni, a mit önnök és minden ily működöknek tanácslok. Különben hivatalosan intem a titoktartásra, különösen a fegyverek ügyében; erről küldöttem közül senki sem tud. Mondja meg Gergelynek is (Moldovában biztos), nehogy valahol elfeledje magát; mert fecsegése hazaárulással vetekedök, és a gyanánt büntetettök. Rendeltetésére helyére megérkezve nekem ír mindenkörül körülményesen. Ha az ostáblát bírja, azt kérem ezental felhasználni ott, a hol megállapodik. Adreszt is küldjön; lehetőleg gazdálkodjék, mert aug. vége előtt nem remélhetünk pénzt. Fogadja stb. . . .

Gál Sándor.

Váradí levele Gál Sándorhoz

nov. 14. 1852.

Mielőtt rendszeres tudósításaim megtehetném, ezek hosszas kimaradásáért szabadjon a viszonyok s akadályokra utalnom, melyekkel küzdenem kell. Védelemül azokra utalok, s nem akarom lerázni felelősségem terhét, mert fájna s terhelne ezredes ur előtt bizalmam csökkenése. Állásom terhét is kényszerűsége ezredes ur nem ismeri, azért süjtő itéletét felfüggeszve, tartson meg becses bizalmában, mert hazám védelme terén megállani akarok. Most akadályokat hártottam el, s küzdelem eredményeit felmutathatom. Elkezdem rendes tudósítá-

gisaneatur ur ad 15 drb. aranyat azzal ön tovább folytatja utját. Háromszéken és Csikban, különösen Cseh Sándor, Balázi Lajos, Mikó Anti és Endes Miklóssal egyetemben, ezer vagy kétezer embert arra a célra organisálnak, hogy egy jelre a határszélen átjönnek valami 20 nyerges lóval és sergemhez csatlakoznak, melylyel be fogok törni. Előbbi tervem tehát változik e szerint.

Ezt elvégezvén, ön Bákóra jön vissza és ott a reorganisaneatur ur bővebb utasítása szerint rendezi az illetökkel egyetértve a csángókat úgy, hogy 3—4000 emberre biztosan számíthassak. Mindennek jul. közepéig meg kell történni, úgy intézze dolgait!

Üdvözlöm önt

Gál Sándor.

Pénzt egy hónap mulva küldhetek csak.

T e r v e k.

Tudni való: titoktartás. Kinevezetésem Kossuth által. 150.000 fegyver és 10 millió kölcsön. Általános felkelés Olasz-, Frank és Némethonban velünk együtt. Segély Amerikából és Angliából ha a muszka beleavatkozik. 300 ezer fegyver rendelkezésem alatt.

R e n d e z é s.

Erdély 3 főhadkerületre osztatik; egyik a Székelyföld, négy főbiztos alatt 4 főkerületre: Csik, Háromszék, Udvarhelyszék és Maroszzék; Barcaság; Fejérmegye Háromszékhez; Küküllőmegye Udvarhelyszékhez; Mezőség és Szászregén Maroszzékhez tart. Minden ily kerület 3—4 alkerületre osztatik albiztosok alatt; és ezek minden faluban egy falusi biztos választanak.

Titkos ismertető jel: kőzfogás kinyujtott mutató ujjal és balkézlet orr alá, vagy ezen köszönés: Áldás! a másik felelettel: Mindenken.

Minden ember tartozik 8 nap alatt 3 embert bevinni.

Másik, hogy kötelezi magát hallgatni, felkelni és fegyvert fogni a szabadság és független-

ségért, Kossuthot Magyarország kormányzójának elismerni; az árulót megsemmisíteni a biztostól adandó rendeletré.

Ágyuöntök, mesteremberek, élelmi liferánsok és lókupecsek előkészítendök.

Kedvezmények, mire a Székely számíthat: adóelengedés, söügy, segedelem a jólétre.

Guerillák organisátoja: felkelés és egy jelre.

Lefegyverzés; parancsnokok, zsandárok leolése.

Csikban: Szeredán és Gyergyó-Sztmiklóson; Háromszéken, Kédi-Vásárhelyen és Seps-Sztgyörgyön; Udvarhelyszéken: Udvarhelyen és Keresztúron; Maroszzéken: Maros-Vásárhelyen és Makfalván. Miklósvár és Barcaság: Brassó, Hétfalu. Küküllőmegye Küküllőváron.

C o n c e n t r a t i ó: Csikban egész Székelyföldről az ifjuság 30 évesig; a többi 50 évesig fedezi a vidéket, míg a rendezés, lefegyverzés megtörténni.

O p e r a t i o: Saját vezetésem alatt koncentrált erővel.

A székelység 24 zászlóalj, 3 ezred lovast és üteg ágyut alakít.

Gál Sándor.

Fegyverszállítási terv.

Háromszék, Kászón, Aicsik és Felcsikon két-két biztos megválasztása; egyik a szekereket másik a lovas fedezetet rendezi. Junius közepéig készsen legyenek. Adandó rendeletré Okna mellé s onnan a Duna mellé vezetettnek.

Mindenek előtt 3 rejtett helyen Okna körül barlangok ásatnak. A Duna mellett felrakodva a barlangokba szállítják a fegyvereket és a kitoréskor onnan Csikba fedezet alatt. Minden fegyverért 2 p. frt, és minden lovasnak napjára szintén 2 p. frt; Ha szükség 12 ágyu fedezet is lesz; de Moldova és Oláhországban nincs muszka, azért nem is lehet tartani tömeges megtámadástól.

Gál Sándor.